

Első évfolyam.

22. szám.

1877. augusztus 31.

DEBRECENI

Heti lap a szépirodalom és művészet köréből.

Kiadó és főmunkatárs :

GRÓF CSÁKY ALFONZ.

Szerkesztő :

DENGI JÁNOS.

Rendes munkatársak :

Abafi Lajos, Aigner Ferencz, Aradi József, Bátorfi Lajos, Benedek Sándor, Boruth Elemér, Böhm Adolf, Buday Imre, Csalomjai, Csengey Gusztáv, Darmay Viktor, Dolinay Gyula, Ember György, Ember Károly, Erdélyi Gyula, Erdélyi Mikes Róza, Erődi Dániel, Földváry István, Gáspár Imre, Hajgató Sándor, Hamar László, Hoffmann Mór, E. Illés László, Illyés Bálint, Kárpáti Károly, Kerekes Sámuel, Komjáti Jenő, Koroda Pál, E. Kovács Gyula, Lukács Ödön, Majthényi Flóra, Márki Sándor, Mende Bódog, Moller Ede, Pataki Árpád, Reviczky Gyula, Roboz István, Rudnyánszky Gyula, V. Sárffy Ignác, Sipos Soma, Sólyom Jenő, Szabó Endre, Dr. Szabó Dávid, Dr. Szemák István, ifj. Szinnyey József, Dr. Tomcsányi Imre, Vajda Viktor, Vass Jenő, gróf Vay Sarolta, Váry Gellért, Viski K. Bálint.

Megjelenik minden pénteken.

Előfizetési ár :

Fél évre 3 frt.

Negyed évre 1 frt. 50 kr.

Előfizetések, reclamatiók, vidéki levelezések, talányok, a talányok megfejtése, tréfák és adomák s a vegyesek rovataiba szánt közlemények a kiadóhoz varga-utca 2256. sz. a., a lap tartalmát illető kéziratok pedig a szerkesztőhöz Debreczenbe küldendők.

DEBRECZEN.

NYOMATOTT KUTASI IMRÉNÉL.

1877.

Kiadói szó.

A „Déliab“ ezentul, hasonló elegans kiállításal kiadásomban fog megjelenni; mint e számból is láthatja a t. közönség, mindent elkövettem, hogy e fontos feladattal bíró, vidéki szépirodalmi lap belbecséhez méltó külsővel s ezzel együtt nagyobb változatossággal bírjon. A lap szellemét és céljait már ismeri a közönség; azért most röviden csak annyiban ismételem, hogy oly közlöny akar lenni, mely Debreczennek, az ország első magyar fővárosának s a vidéknek, melyet a fővárosi sajtóval szemben egyedül képvisel: becsületére váljék. Erre nézve biztosít **Dengi János** ur e tekintetben elismert ügyesége és buzgósága; amarra nézve pedig még áldozatoktól sem riadok vissza mindaddig, míg látom, hogy fáradozásunk várhatólag méltányolva van.

Előfizetési ára:

Fél évre 3 frt — Negyed évre 1 frt. 50 kr.

Az előfizetések legcélszerűbben postautalvánnyal a „Déliab“ kiadó hivatalába, Debreczen, vargautcza 2256 sz. alá küldendők. Teljes számú példányokkal mindig szolgálunk. Hirdetések iránt tudakozódni lehet nálam s Erdélyi István urnál, Kutasi Imre nyomdájában.

Lapomat a t. közönség becses pártfogásába ajánlva, vagyok
Debreczenben 1877. aug. 17.

Tisztelettel
Gróf **Csáky Alfonz**,
kiadó és főmunkatárs.

DUPLA SAKKTALÁNY.

Megfejtendő a lóugrás szerint.

Gróf Csáky Alfonztól.

led	ró	gár	gyo	volt			Sa	von,	tá	do	ked
ban	gott	ked	ül	su			gesz	Gr.	Hogy	vem	tól.
for	ve	láng	ne	ra	e	Vay	é	ról	gabb	ne	Bol
Győ	Ben	tem	ve	ten	le	rám	ret!	szi	Szi	most	oly
kor	e	nyő	tem	s	Oh:	It	kor	is	for	szor	én
		Mi	És	sem	ugy	sze	ved:	om	nám		
		S	rü	vo'	ál	ak	csak	rón	s		
mig	át	med	mai	mint	nak	nál	szép	zer	li	da	é
sze	mult	só	száll	gan	des	a	ze	itt	de	mo	mi
És	meg	vi	é	ze	ke	lel	e	nál	szer	kor	mon
A	tét	nám	van	ke			Szól	det	mint	sem	só
fog	nak	men	ne	szép			Rám	Még	lyog	El	ak

Megfejtési határidő szeptember 14.

ELIBÁB.

Heti lap a szépirodalom és művészet köréből.

Tartalom:

1. Az oáz panasza (költ.) R e v i c z k y Gyulától. 2. A megtérés. (beszély). Erdélyi M i k e s Rózától. 3. Endrődi Sándor költeményei G á s p á r Imrétől. 4. Börtöndalok. (költ) R é n y e y Károlytól. 5. Pár vonás a költői ihlettségéről. V. S á r f f y Ignácztól. 6. Az első szerelmes levél (rajz) D e n g i Jánostól. 7. Tácsa: Boldog vagyok . . . (költ). V a y Saroltától. A megfagyott orr. D u m a s Sándortól. Fordította Békesi Ida.

Az oáz panasza.

„Dalaiddal s virágaiddal
Mért szállsz le hozzám kikelet?
A te virágod, napsugárod
Ugysem vidit föl engemet!
Mért lássak évről évre új tavaszt,
Ha nincs, aki velem megosztja azt? . . .
Mért éljek és viruljak itt magam,
Hol élet nincs s ha van, haszontalan! . . .
Ha nem lehet oly zöld üde
A sivatag, mint én vagyok,
Ki küld nekem virágot, harmatot? . . .
Lehetnék bár homok a homokon,
Legalább volna társam, otthonom
S megszűnne így a mindennapi vád,
Hogy puszta, puszta az egész világ!”

„Sorsomba részt ah, senki sem veszen,
Magánosan gázolni kell nekem!
Van puha pázsítom, de senki
Se szokott rajta megpihenni.
Virágom is van hajh, de nincsen,
Ki gyönyörködve rátekintsen
És koszorút kössön belőle,
Dalomnak sincsen figyelője.
Nem nyújt ez édes perczet senkinek,
Elhangzik és nem hallja senki meg;
Forrásomnak nincs haszna, folytatása;
Nem hord hajót, nem nő nagyobbra;
Nincs, aki véle egyesülve lássa;
Elveit örökre a sivár homokba.
S így fű, fa és virág, madárdalok
Mind keseregnek, milyen elhagyott,
Mily árva, mily szegény vagyok!”

Oh Te, kinek nevét nem ismerem,
Atyám, uram, vezérem, istenem!
Világzsellem, természet, őserő,
Mikor lesz már a sorsom türehető!
A legnagyobb is könnyűség neked:
Óh, ne tagadd meg hát kérelmemet!
Hisz én csak arra kérek
Hordj be azonnal sárga homokkal,
Hogy több tavaszt ne érjek,
S világom része: sivatag legyek!
Hogy muljék végre tőlem e magány,
Hatalmas ur, imádott jó atyám!”

Kinos reménytelen bujában
Igy tépelődött egymagában
Egy zöld oáz egy derűs éjjelen.
És válaszolt neki eképp
Az, akinek nem tudta a nevét:
„Rád pazaroltam minden kincsemet,
Hogy mersz tehát vádolni engemet!
Pusztába földnek lenni nem
Nagy kiváltság-e kérdelek?
Bánt, hogy magányban élsz? — hiszem
Ez a te legfőbb érdemed!
S hogy környezeted meztelen, kopár,
Fő büszkeséged —, földicsedre vál'
Gondold meg, ha e roppant sivatag
Virulna élve mint magad;
Akkor a fáradt karavánok
Nem ütnék fel rajtad tanyájok'.
A tikkadt vándor nem köszöntene,
Már mesziről ohajtja enyhedet;
Forrásodnál nem volna nyughelye,
Ha máshol is találna eleget.
S erdő, mező itt hogyha volna száz:
Neved se volna s nem volna oáz!”

Reviczky Gyula.

A MEGTÉRÉS.

— Beszély. —

Irta: Erdélyi Mikes Róza.

(Az Öreg néni)

— Hála istennek! minden rendbe van hozva —
suttogá Folyondári Kálmánné mély. nehéz sohajtól
kiszerve, miközben egy széket vont a szekrény elé,

melynek fiókjába már jó darab idő óta rendezgetett s mint az a fentjáró betegeknel történi szokott, fáradtan, kimerülten ereszkedett székébe s ujra kezébe vett minden egyes csomagot, melyek vékony szalagokkal voltak keresztülkötve.

— Ezek itt a kis ingecskék. Ez itt legfelül a születés utáni órában érinti a picziny angyalka tagjait; itt vannak a fejkötőcskék, ez a kék szalagos is az első órára, hisz Kálmánom a kék színt szereti leginkább, hadd lássa meg a drága kincset legelőször is kékszalagos fejkötőcskében.

Még jó ideig rendezgette, nézegette gyönyöríttasan a kis b a b a ruhákat — melyeknek gazdája még ugyan nincs, de lesz — s aztán bezárva a szekrényfiókot, tévelygő, nehéz léptekkel ment a pamlag felé, melyre fáradtan dőlt le; mialatt szép arczáról eltűnt a boldog mosoly, mely, miként a kis gyermekek ajkán, kik bábjátékaikkal elfoglalva vannak, játszadozni szokott s helyét csaknem az elégedetlenség és boldogtalanság kinyomata foglalá el.

Szép, nagy kék szemei könyekkel telten me-rengtek a körülte széjjelszórt tárgyakon, melyek boldogságot látszottak lehelni.

Az arany kalitkába vigan fütörésző kanárik, távolabb a kajdácsok enyelgő hangja, a gyönyörű virágállványok . . . minden boldogságot lehel, csupán mindezek asszonya — boldogtalan.

— Már 9 óra s mégis késik! — tépelődött lelke

TÁRCZA.

Boldog vagyok.

(Korytnicza, jul. 27.)

Boldog vagyok ezt sugja édes kéjben . . .
Lázás veréssel dobbanó szívem;
Boldog vagyok . . . ezt sugja fű, fa minden . . .
Ezt sugja egy szép rózsza ajk nekem.

Ezt olvasom sötét csillagszeméből,
Ha szép keze az enyémben pihen,
Többet mond ez édes, forró sugár itt
Mint ezer eskü és hazug „igen.“

Boldog vagyok, végetlen boldog . . . érzem,
Ezt sugja bennem minden érverés;
És mégis ah e perczen hálni vágyom . . .
Hadd ringatna el ez az édes álom . . .
Mert érzem: szörnyű voln' az ébredés! —

Vay Sarolta.

fájdalmain — pedig tudja, hogy minden pillanatba . . . ez már szivtelenség tőled . ez . . . ez . . .

Künn ismert léptek nesze hallszik.

— Ez ő! — kiáltá örömmel szemeit megtörölve — ne lássa könyeimet, hisz az boszantja őt, azt mondja, nincs előtte gyűlöletesebb, mint egy pityergő asszony . . . Nem teszek neki szemrehányást, hiszen már itthon van!

Azzal mint könnyű pehely futott az ajtó felé, feledve rosullétét, feledve mindent, mindent s alélten borult a belépő férj karjai közé.

— Mily jó az én szeretett Kálmánom! — szeme még könyezett, de ajka mosolygott, mintha csak az öröm csillogtatta volna azokat a könyeket. — Milyen jó, hogy haza jöttél, olyan rosszul éreztem magamat, úgy féltem, remegtem, hogy, mig haza nem jössz . . . Itt aztán mélyen elpirulva ölelte át nyakát s sutogva, hogy mi meg nem hallhattuk, sugott fülébe valamit.

Azonban Folyondári arczán nem tükröződött az az öröm, aggályteli félelem és epedés, mely ily rendkívüli esetekben a szerető férj arczán előmlik s mely a sutogó szép nőnek is oly tulvilági fényt kölcsönzött, mintha gondolatai e perczen is másutt tévednének — gépiesen bontakozott ki az ölelő karok közül s egykedvűen csókolá meg a mindinkább roskadozó nőt s vezette a pamlaghoz.

— Te ismét könyeztél, szemeid egészen vörösek; jól tudod, mennyire iszonyodom a könyektől.

A MEGFAGYOTT ORR.

— Dumas Sándortól. —

Az első napok, melyeken Sz. Pétervár fehér leplébe burkolózott, különös látványt nyujtottak, mivel minden uj volt előttem. Különösen a szánkázást nem tudtam megenni. Oly rendkívüli kéjzert tükörsima talajon szánkázni! Az első napok annyival is inkább kellemesek voltak reám nézve, mivel a tél csak lassankint állott be: ugyannyira, hogy — hála bundáimnak — a hideg már 20 fokot ért el anélkül, hogy észre is vettem volna. Egy szép napon az ég gyönyörű derült volt, noha a levegő sokkal élesebbnek mutatkozott, mint aminőt eddig érezek; elhatározám, hogy utamat sétálva végzem. Egy astracan felöltőbe burkolódtam, fejemre egy prémes sapkát huztam s nyakam körül egy nagy cachemire nyakkendőtekertem; egész személyemből csak az orrom látszott ki. Így elkészülve indultam az utcákat bekalandozni.

Eleinte minden nagyon jól ment, még csudálkoztam, hogy mily csekély benyomást gyakorol reám a hi-

Folyondáriné leküzdte e hideg szemrehányás okozta fájdalmát, mely egygyéolvadt a mindinkább rohamosan előtörő testi fájdalommal és alig hallhatóan szólt:

— Az egyedüliség csalta szemeimbe; most már csak örülni tudok, mert mellettem vagy. De vesd le hát felöltödöt s hallasd vigasztaló szavaidat, lásd már oly rég nem töltöd velem az estét s én ma oly különösen érzem magamat, oly gyakran megrohannak a kínos fájdalmak.

— Majd elmulik kedvesem, az ily állapot rendszeren változásokat idéz elő, csak légy türelmes, most távoznom kell, de pár óra múlva honn leszek.

— Esdve kérlek, ne hagy el ma estve! suttagó Folyondáriné fájdalmasan . . . csak ma este nem . . .

Folyondári nehéz tusa után határozott. — Mennem kell édes Margitom, még reggel eligérkeztem egyik barátomhoz ez estére, az adott szó pedig szent, nemde? édes Gittám? Isten veled, édesem, még át kell öltözködnöm; megyek, küldöm komornádat, nyugodjál le, pár óra múlva honn leszek — s ezzel megcsókola a szenvedő feleség homlokát s szobája felé távozott.

Margitnak keserű érzés lopódzott szívébe, keserűbb az eddig átértetteknel, fájóbb valamennyinél.

— Igazat szóltál-e most Kálmán, szólj, felelj gyermekünk jövődöbeli boldogságára kérlek, kit most még szívem alatt hordok, de ki rövid időn karjaid közt leend.

deg; nevettem magamban azon elbeszélések fölött, melyeket a hidegre vonatkozólag hallottam. Elvégre is el voltam ez alkalom által ragadtatva, legalább kezdtem a hideget megszokni. Azonban rövid idő múlva azt véltem észrevenni, hogy a velem szembejövők egy nemével a nyugtalanságnak, néznek reám anélkül, hogy valamit szólnának. Kisvártatva egy urral találkoztam ki látszólag beszédesebb volt a többinél s ki előttem elhaladva ez egy szót mondá „Noss.“ Egy árva szót sem értve az orosz nyelvből, azt gondoltam, hogy bizony nem érdemes magamat egy szótag által föltartóztatni s tovább folytatám utamat. A b.—y. utcza szögletén egy szánka jött elém, a kocsis igen gyorsan hajtotta a lovakat, de bármily sebesen hajtá is őket, kötelességének tartá engem megszólítani s felém fordulva kiáltá „Noss, Noss“... Végre a tengerészeti térre érve, egy ember jött velem szemközt, ki az alsó néposztályhoz látszott tartozni. Ez nem kiáltott ugyan semmit, hanem a helyet felkapott egy marok havat, rám ugrott s mielőtt képes lettem volna magam málháimtól megszabadítani, elkezdte arczomat mosni s különösen orromat teljes erejéből dör-

Kálmán ingerülten felelt:

— Gyermekes faggatódzásaid fölizgatnak, te féltékeny vagy kedvesem, ez okozza könnyeidet; lásd ez boszant, vérig sért!

— Szeretlek . . . gyakran hagysz magamra . . . azért levék ily kétkedő, számító . . . mondá Margit bűnbánó töredelemmel — bocsáss meg!

Kálmán, hogy megnyugtassa a szenvedő feleséget, visszament hozzá, megsimogatta hideg verejtékes homlokát s csókot nyomott a piczinyke szájra. — Hogy szeretlek, arról légy meggyőződve, de ne kívánd, hogy örökké csak meletted ülve elhanyagoljam barátaimat, kötelességemet. — Azzal szobájába távozott.

Margit fájó keservvel tekintett utána. Oh ha most mellette marad, ha elűzte volna lelkéről a bánat fellegét, ha biztató szavaival erőt, bátorságot csepegtetett volna lelkébe!

— Ő nem szeret! — susogá kínai közt — volnék-e szerető nő, ha ezt észre nem venném? Kivánná életemet csupán azért, hogy ő boldog legyen, mi volna ez élet nekem? . . . hová vezet az ily kínos együttlét? Ő nem szeret, miért vagyok mégis terhére? Tehet-e ő arról, ha nem szerethet, bizonyosan bennem rejlik az ok . . . Igen, igen, szabaddá teszek, még ez órában, haza megyek atyámhoz . . . ez utáni életem atyám és gyermekem között fogom megosztani, elvonultan a nagy világtól élem napjai-

zsólni. Ezt a tréfát nagyon sületlennek találtam különösen ilyen időben. Egyik karomat zsebemből kihuzva oly ökölcspást mértem reá, hogy tiz lépésnyi távolságra gurult. Szerencsémre vagy szerencsétlenségemre, e pillanatban két paraszt ment előttem, kik felém egy futó pillantást vetve, reám rohannak s kétségbeesett védelmem daczára megragadják karjaimat; ezalatt azon őrzöngő, kire oly heves csapást mértem, ujlag egy marok havat kap föl s reám ugrik. Most használva tehetetlen állapotomat, ismételve elkezdé surolásait. De, ha karjaim fogva voltak, nyelvem szabadon maradt s gondolva, miszerint bizonyosan valami félreértés, vagy csapda áldozata vagyok, elkezdék teljes erőmből kiabálni.

Egy francia tiszt segélyemre sietve kérdé, hogy mi a bajom?

— Hogyan uram! — kiálték s erőmet összeszedve, egy végső kísérletet tettem, melylyel sikerült magamat a három férfi karjai közül szabadítani, kik aztán a legnyugodtabb arczkifejezéssel folytatták utjokat.

— Hát nem látja ön uram, hogy mit művelnek ezek a haszontalanok?

mat, Kálmánom szerelme volt minden, azt elveszítve koldussá lettem

Erőt véve lázas felindulásán s a mind rohamosabban mutatkozó fájdalmakon, fölállt, az íróasztal elé ült s irt: „Elvesztett szerelmem! „Fájón tapasztalva irántami hidegségedet, szabaddá teszek. Mire e sorokat olvasod, én már atyám karjai közt keresem az irt a fájó sebre, melyet hidegséged ütött szívemen.

Nem akart tovább futni a toll. Fájó könyei úgy hullottak a papírra ismét folytatá „Bocsáss meg nekem, ki nem bírtam megőrizni legdrágább kincsemet — szerelmedet — adja az ég, hogy a boldogságot, melyet mellettem hasztalan kerestél, egy más Kihullott kezéből a toll Nem lehet, meghalok nélküle! — kiáltással eszmélet nélkül esett a földre.

*

Folyondári nem sejtve a veszélyt, éppen e pillanatban haladt le a lépcsőkön s fűtőrészve ült a kapu előtt álló kocsiba, mely, alig telt eltíz percz, egy 1 emeletes ház kapuja előtt állott meg, melynek szőnyeggel bevont lépcsőzetén csaknem láztól üzetve sietett föl Kálmán.

Az előszobában levő komorna habozva állta utját, aztán bejelenté a jövevényt, mi alatt Kálmánnak elég hosszú idő maradt a várakozásra.

Végre egy ifju lépett ki az ajtón, s aztán a komorna jelt adott Kálmánnak a beléphetésre.

— De hát tulajdonképen mit csinálnak? —

— Mit? hát hóval dörzsölik az arczat. — Remélem, hogy be fogja látni, miszerint az impertinens hideg mellett ez kissé izetlen egy tréfa.

— De hiszen uram, — felelé — nem is képzeli, minő nagy szolgálatot tesznek önnek.

— Hogyhogy?

— Kétségkívül, mert az orra meg van fagyva.

— Irgalmas isten! — kiálték, kezemet a veszélyben forgó tesztárszhoz kapva.

Uram — szólott egy arrahaladó a tiszt felé fordulva, — tudatom önnel, hogy az orra fagyni kezd.

Köszönöm uram — felelé a franczia tiszt, oly arcz kifejezéssel, mintha csak a legtermészetesebb dologra figyelmeztették volna; s lehajolva egy marok havat vett föl s azt a szolgálatot tevő önmagának, melyet nekem azon szegény ember tett, kit szivességéért oly durva módon jutalmaztam meg.

— Tudja meg uram, — folytatá a franczia felém fordulva — hogy azon ember nélkül . . . — Önnek most nem volna orra.

A terem, melybe Kálmán belépett, pazar keleti fényt árul el minden izlés, öszhang nélkül.

Együtt van e terembe a szín minden vegyüléke: vörös-rózsás kerevetek, zöld damask függönyök, kék-virágu szőnyegek rikitó ellentéte.

Egyik támlányon félig fekvő helyzetben ül ez öszhangtalanság urnője, négy hó óta Kálmán kegyencznője Világi Eleonóra sárga selyem pongyolába, vörös szalag diszítéssel.

Éjszín haja rendetlen fűrtökbe csügg alá hófehér vállain; kék atlasz papucsának fölhusásába van elmerülve.

— A tyukszem-doktorom volt itt — mondá fölsem tekintve a lábainál helyet foglaló Kálmánnak.

— Mily gyöngédtelen volt ma az én napom, egy egész félóraig hagyott várakozni az előszobában! — mondá Kálmán szemrehányó hangon, mi alatt csókokkal halmozá el a kacéron kikandikáló vállakat.

A nő föltekintett.

Arcza, szemei ingerlően szépek, mindazonáltal vegyülékével a bárgyuságnak, mely a mélyebb vizsgáló előtt elfedi az arcz szépségét, levetközteti minden bűbáját s egyedül az marad meg azon, ami — ingerlő. —

— Már mondám, hogy a tyukszem-doktor —

— — —

A komorna lépett a terembe s valamit keresni látszott.

Bocsánatot kérek uram . . . S végső erőmet összeszedve, elkezdtem emberem után szaladni, ez azonban azt hitte, hogy agyonütési kísérleteimet ismételni akarom s eszeveszetten futni kezdett. Mivelhogy a félelem sebesebb szárnyakat kölcsönöz mint a hálaérzet, valószínűleg sohasem csiptem volna meg, ha néhányan látva őt futni s engem üldözni, tolvajnak tartva, utját nem állják. Hozzá érkeztem s folyékony beszédbe mélyedve találtam. Igyekezett a körülállóknak megmagyarázni, hogy egyedüli bűne, a tulságos emberszeretet. Tíz rubel, melylyel megajándékozáam, megmagyarázták a dolgot. Szegény ördög, e váratlan fordulaton úgy meg volt lepődve, hogy örömeiben kezeimet csókolta.

Egy ott levő szivemre kötötte, hogy máskor jobban vigyázzak orromra.

Az intés fölösleges volt, mivel orromat egész utamon szemmel kísértem.

Francziából: **Békéssy Ida.**

A nő arcza haragot fejezett ki.

— Nem hívtam önt.

— Asszonyom, a gróf ur itt feledte kesztyűjét.

Kálmán kérdő szemekkel nézte Eleonora arczát.

— A gróf?

— Maga gyermek, Grófnak hívják a tyuk-szem-doktort. Nemde Amália?

~~~~~

ENDRŐDI SÁNDOR

költeményei.

Kiadta a „Petőfi-társaság”.

I.

Hogy Endrődi Sándort, mint tehetséges költőt, mint tehetséges egyéniséget jellemezhesük, szükséges elkülönítenünk először is sajátjától azt, a mi utánzás; azt, ami nála formában és szóban, vagy pedig egy-egy költő eszméjének folytatásában, dagályosabb vagy hátrányosabb újra feldolgozásában nyilatkozik.

Leghatározottabb, ellenállhatatlan benyomással volt reá Vajda János, ki óriási szenvedélyvel, maró sarkazmusával egészen saját szerű hangot kezdett meg a magyar költészetben. Körülbelől magába foglalja mindazt, amit újabb költőink sarkasztikus, vagy mélyebb humoru hangon énekelnek el panaszait, dalos könyvből, vagy a mint temetőekben éjjélkor s a szellemmel, bűvös óráiban látnak.

Vajda gyönyörű cyclusában, Ginában, Vajda e bánatos szent emlékezésében gyönyörű a XXXII. darab. A költő hiszi, hogy ő s kedvese, majdan két kiszenvet szellem, találkoznak még a földön, bus emlékeik színhegyén. Endrődöt e költemény szintén megkapta, s hatásából kötetének egyedül legszebb darabja a „Viszszavárlak...” című (l. a 138 l.) született. Vajda találkozása temetőben lesz, s éjjélkor, midőn mint fehér szűz a zárda tornyán, előjön a hold... s megjelenik a kedves, de busan, önváddal tetézve, s midőn az egykori dölgyfős ajk. gyilkos szem beszélne, valana... késő... mert letelik a szellemóra! Vajdának gyönyörű képei nélkül, több részletességgel, árnyalással, szintén holdfényvel, szintén sejtelemmel várva és ösmeretlen, távoli lassu énekkel, — temetőben éjjélkor, és szellemkarban jelenik meg az imádott nő Endrődinél is. Alakja is ugyanaz. Szintén titokzatos, szintén önvádtól remegő, kétségbe esett siri szellem. Viszont azonban meg kell adnunk, hogy Endrődi is csinosan fejezi be dalát:

... Reszkess!
Ne félj, ah szívem vérzik,
Bolygok, csitítva küzködesit,
Szemembe csöndes köny szívároq
S csak várlak, ismét visszavárlak!

Szellemei, kísértetei mind rokonai Vajdának, tőle kölcsönözték egyenruháikat, s tőle a keret decoratióját. Trivialis kép, de Endrődi szellemei oly annyira ismétlődnek, színei, hangjai, melyekkel túlhalmozza világát, néha e színeket s hangokat csupán megnevezve, hogy azok egy-egy régi család megújításra váró libériáira, s a vidéki színházak universalis színpalairra emlékeztetnek. Vajda megteremti a „szellem-óra” titokzatos költői képét, Endrődi átveszi a szót s

költeményének fölé írja, „A szellem órában.” (126 l.), „Ijedezve”, silkogatva nyargal a szél hegyen, völgyön” mint Vajdánál: szellem hangok irgalomért esedeznek, mint Vajdánál a rengetegek, elsülyedt tündér városok, fénylő tornyok és bus harangokkal... mint Vajdánál: s az a bánat jajdul szívében, melyről nem tudni, mi lehet, de melynek érzetében

Leborulnék, összerogyom,
S végtelenül fáj, hogy élek...

Vajda ösmeri e kint s így fejezi ki — —

Az a nagy bu, a mely téged
Vádol, örök nagy természet,
Mely kiégett szívvel kérdi:
Mért születni, minek élni.

Mig a Vajda költészete piros fonalként, helyesebben piros, kék, zöld, s mindenféle színű fona ként vonul át a dalokon, köztük még vagy 12 költő világos nyomát találjuk. Első sorban Heinet jelöljük meg, s a könyv eléggé nagyocská részét vagyunk kénytelen heinei reminiscenciának tartani. A „Tücsök dalokat” értjük.

A „Tücsök dalok”, lásd a könyv elején, bizonyára kedves női olvasmánynya fogtak válni ugyis. a mint először önállóan, külön füzetben megjelentek; a mennyiben a csinosan megírt ötletké, s 5—6 igen szép, érzéssel bíró dalt kivéve, divatvilágunk számára eléggé is... jelentéktelenek. — Ha Endrődi egyéb költeményeiben igazán eltalálta a madár dalt, itt is el azt, a mit mintául választott: a tücsök dal-pelését. Azon sajátos fordulatok, phrázisok, melyeket Heine hozott át az irodalomba, itt mind meg vannak; szerelmét Endrődi is „bevallotta a rengeteknek”, s ezt „tudják a csillagok”; Heine, ha épen mást nem tudott, sejtései, látományai végére még egy sejtészerű sort tett, ezt cselekszi (azóta számtalan igazi, és nem igazi poéta között az igaziak sorában... Endrődi Sándor is. Ilyen sorok, melyek s z ó r ó l s z ó r a vesz át Heine verseiből, melyekben kéri Istent, hogy legyen kedvese mindég „oly tiszta, szende, szép...” Ugyancsak Heinetől származó eljárás a versét kezdő sorával bezárni. Heine kis versében erre a szép két sorra:

... a szél füttyül,
Zubogva fut a hullám.

Készakarva közöltük fordításban, mert egy költeményben („Hangok”), 57 l.) megtaláljuk Endrődinél is.

Ott kün szomorú szél sikoltoz,
S zokognak, zognak a habok...

Heine eljárása, eszméjét ellentétben fejezni ki. Számtalan ily dalra emlékeztet a „dalokkönyvből” a következő, különben csinos versecske.

Ki ajkad egyszer beszélni hallotta,
A jó Isten aztat százszor megáldotta,
A ki ránézett egyszer égszínké szemedre,
A jó Isten ezerszer megverte.

Különben — mint Heinében — a csillagok Endrődinél is „sirnák”, ő is akkor jegyezte el kedvesét, mikor „a virágok bólingattak”, „szellő, csillag, erdő, patak, mind, mind csak róla szólnak”. A mi régi dalog ilyen állapotban, s az egész cyclus ily kényelmes dalformában, s utánzatokban fordul meg. Ilyen phrázis:

*Hisz a kihulló könyvek éván,
Talán a szív is könnyebben feled?*

épen nem újabbé. Épen úgy nem új (Heine!) többé.

*... Egy ifjú, a ki szeretett,
Egy lány, ki büszke volt nagyon,...*

Ki követelhetné ma kedvesétől, hogy az „teremtsen új világot?” A csillag sem „lép,” míg a gyönyörűek közé tartozik az ilyen vers:

*Akiért ott a lány imádkozik majd,
Megáldja őtet a jó isten is;
Jó angyal ki lépteit kíséred,
Óh, sugd fülebe az én nevem is!*

Szép az 1. számú „tücsök-dal” sejtelmes hangjával, a 7-ik, elég szeretetre méltó arroganciájával, s egy dálnak e megkapó képe a kedves szemeiről:

Ti égtől elszakadt egek...

Többet a kötetben, s ide, az előttünk fekvő gyűjteménybe átvette 31 dalába dicsérni nem lehet. Eszünkbe jut egy tréfás bíráló, mely a „Tücsök-dalokat” Petőfink felhőihöz hasonlította. Még a „s á t á n i s h e g e d ü l” neki, mint Heinének.

Heine utánzat több is van a könyvben; ilyenek „Dél-sziget” (1181. l.) „Xisistratus” (181 l.) „India” (207 l.) „Emléksz-e tánczra” „Révész legény” (116 l.) stb. Hugó erőteljes apostrophjainak halvány viszhangja a „C o n t r a s i l v a s” (130. l.); reá emlékeztet az „Istenek előtt” és „Eszmélve” (160. 108 l.) „B e r a n g é r r e” „Kiméld idő” (931.) s végre, hogy jelezzük Endrődi költészetét reminiscenciáinak egész sokoldalúságában, utalunk „A z I s t e n á l d j a m e g” (180 l.) című dalára, mely nem más, mint Petrarka egyik legszebb sonettjének higitása: „B e n e v e t t o s i a l' g i o r n o...” Áldás a napra, mely szülte, a földre, mely hordozta, minden sor, mely a kedvest említette. Endrődi csinos dalra buzdult, melyet egy másik tréfás bíráló „i r o d a l m u n k l e g s z e b b d a r a b j a i k ö z é” sorozott.

Itt aztán egy nagy „stb.” következik. Nem utánzatok, csak utánzások, egészen ellentétben állanak Endrődi lágyabb, a politika hullám-torlat helyett egészen a magány napsugaras csermelyeihez utalt egyéniségével az ő „hazafias dalai” („Hazámról” 1751 l.) „A szabadságról”, 213 l.) Halvány, elmosódó dolgok szebb versek között ellefejt, mit felette bölcsen felelt a költő alanyi érzelmeinek megéneklését roszaló, tehát Heinet, Petrarkát mindjárt egy lélegzetére megtagadó epigon kritiku-nak, maró gunynyal, találó ironiával („Dissonantia”, 147 l.) ily módon:

*Feledd ki voltál! s légy a kor költője,
Hazug érzelmek bérelt hirdetője!*

Elfeledd szép, önérzetes fogadását (l. u. ott.)

*Nem, nem! dalaim bus öszhangját,
Csinált hangokkal ne zavard szívem?*

Börtön dalok.

I.

*Éjfél-sötétség leng körültem,
Egy fényugárt se láthatok;
Talán a nap lehullt az égről?
Vagy tán örökre vak vágyok?*

... A nap pályáját futja most le,
Szemem lát a sötétben át...
Oh nyissátok fel börtönömnek
Áttörhetetlen ajtaját!

Itt fekszem a kemény nyugágyon,
Zsibbadtan, épp mint egy halott;
Kezemre a lelketlen armány
Nehéz bilincseket rakott.

Kinn semmi zaj... e siri csöndben
Lelkemnek hallom csak jáját...
Oh nyissátok föl börtönömnek
Áttörhetetlen ajtaját!

Oh nyissátok fel már az ajtót,
Ugy fáj elbágyadt két szemem!
Hadd lássak egy kis fényt, világot,
Mely átragyogjon lelkemen;

Hadd süssön rám a nap sugára,
Hadd lássam milyen a világ?
Oszd' zárjátok rám a koporsó
Áttörhetetlen ajtaját!...

II.

Az éjjel róla álmodoztam,
Kiért imázok szüntelen;
Eljött e földalatti ürbe,
Hogy biztatóm, védőm legyen.

Mély gyászruhába volt egészen,
Hajában egy sötét szalag...
Arcán boru, két szép szemében
Mély fájdalom, vád és harag.

Reszkette fogtam meg kezét és
Szemébe néztem mereven;
... A boldogság vándor madárkén
Vonult keresztül lelkeimen...

„És szólt: mért látlak csüggetegnek?
Hisz férfinak teremtetél!
Oh légy erős! a szabadságrért
Ki szenved, az örökre él!

Ne bankodjál, én védni foglak,
Egész világ előtt ha kell!
... Sirt és megáz'atá arczámat
Szemének forró cseppjével.

Kezét reszkette csókolám meg,
Szivem majdnem kettéhasadt;
Fölbredék... s forrón csókoltam
A kezeimre tett vasat...

Rényey Károly.

PÁRVONÁS A KÖLTŐI IHLETTÉSGRŐL.

V. Sárffy Ignácztól.

A költészetnek az a kiváltságos jogosultsága van, hogy csak olyanok által műveltethetik sikeresen, kikben a teremtő erő a művésziesen szépnek, nagyszerűnek érzetét, ezen oly ritka prometheuszi szikrát gyújtja meg. Hiába mondják azt, hogy a költészet csak egy önmagából kiinduló művészi alkotás, hiába

hogy egyéni nézeteinknek olyféle alakba öntése, hogy azt a nagy világ is értse meg, művészet az, de nem anyagi, hanem a szellemnek legerőteljesebb gondolati értékesítése, megtestesítése. Mert, hogy valaki egy sikerült és kitünő költeményt teremthessen, megkívánja tőle már maga a képesség is, hogy legyen az olyan, melynek alaki anyaga a művésziösen szépet, tartalmi nagysága pedig az érzetek és gondolatok szépen alkalmazását képviselje.

De ez a geniuzsi talentum nem sokaknak adatik meg. Mint a természetnek pazar bőkezűsége némelyekben nagyon is szűkkeblűen jár el, — de a melyek éppen ezért oly keresettek és becsesek, ugy a költő is azért oly megbecsülhetetlen műve a teremtésnek s bálványja a világnak, mert ritka s ha létrehozza is a teremtő, bizonyára csak „jókedvében teremti“.

Annai sokan vannak az irodalom terén, kik aspi-
rálnak költőnek neveztetni, pedig a valódi költészetnek még halvány árnyai sem lehetnek. Vannak, kik azt vélik, hogy egy költemény faragása után a költői hírnév elnyerésére vagy nevére vannak hivatva. Szegény bohók! Költőt nem minden bokor teremt. A költészetnek szelleme nem azt követeli, hogy egy tán minden tárgyat s körülményt magához ölelő s nem egészen rossz irányban utnak indult lélek, felölelve a végtelennek tárgyait, derűre-borúra csak versalakba öltöztesse, mert ez csupán gyarló kapaszkodás; hanem azt, hogy legyen a szellemnek oly anyaga, mely amazzal összeforrván, képviselőjévé, hű megtestesítőjévé váljék magának a szellemnek. A költői név nem verskészítésből áll csupán, — ezt ugyan minden ember jól-rosszul megkísértheti — hanem abból, hogy alakítani tudjon s képzelni nagyszerűt. Mert „a költő nem historicus, hanem alakító“ És ez nagyon igaz. Míg a történelemből s megtörtént eseményekből — kiczirkalmozva az igazat — egy közös keretnek szigorú egymásutánjában adjuk elő a valót, addig a költészetnek tárgya tulesapong a prózaiság s história látkörén s alakít magamagának s csak önmagából folyó eseményt, melyet rendszabta formákban ad elő. A költő különben nem is lehet historicus, legalább nem akkor, ha mint költő dolgozik, nem azért, mert a historia keretébe az ember maga mint individuum nem fonható be, a költészet meg éppen ebből indul ki, nem lehet továbbá historicus azért, mert ugyanezen keretbe az ember önmagától alkotni nem tudhat s ha alkot vagy tévesen teszi vagy csak fölereszti művét. A historia szorosan kizárja a költőt, minden egyénit; itt csak a meztelen való beszél, míg azonnal kicsaphat az, mint a tenger vihara. A költő érzeményeit önmagából fejtven ki csupán, minek kényszerülne azt a körülményszabta határokhoz mérnie.

Az igaz, — lehet, hogy csak egyéni nézetünk — miszerint a költészetnek s históriának kell egy tekintetben együtt haladni s ez a forma iság. A költészetnek van históriája, van historiai tárgya és alapja s van a históriának költészete. Annak irodalmi szempontból emez lehet a költészetnek formai tárgya. A történelem, mint már meglevő és önálló egyed ugy lehet némileg a költészetnek is forrása mint az ember maga, de csak is némileg, mert szerintünk a historiai alappal bíró költeménynek legfőbb érdeme az alaki szépség, átöltöztetés, miben a költőnek csak művészi kezére ismerünk, amannál azonban e mellett bámulnunk kell magát a producált anyagot is, mely teremtve van.

E szempontból véve fel a dolgot, bár nem tagadhatjuk meg magán a historiai tényeken alapuló költészetet sem — egyéni nézetünket akként merjük for-

mulázni, hogy a költészet terén maga az alakított, teremtett s a szó legvalódibb értelmében költött cselekvény bir valódi beccsel, amaz kevésbé. — Nem tehetünk róla, de ugy van, — még pedig nagy érdeme; de míg abban csak a művésziességet bámulom, emebben a teremtő erő ragad el. — Mért bámuljuk meg ugy Petőfi t Garay fölött, mért Vörösmarty t mások fölött. Mert Petőfi, ez óriás szellemű lángész költeményeiben önmagát szólaltatja meg; bámuljuk benne az alkotó tehetséget, melyet porhüvelyében birt, míg a másik historiai alapokon nyugvó levén, igen sok költeményében, jobban csak alakító s nem alkotó tehetsége lép előtérbe.

Ez egy tekintetben Garaynk Petőfinek is mestere lehet, mert ez, költeményeinek roppant bősége mellett sok helyütt az alakot gondozta legkevésbé, ami azonban, meggondolva azt, hogy az érzelmek s a szív szavának nincs határa, nincs alaki színe, exceptionális korlátja, menthető, de megengedhető könnyen. Petőfi költeményeiben mi nem nézzük az alakot, mi csak teremtett gondolatait bámuljuk meg a maga természetes fonságében. Vegyük pl. „Órült“-jét. Rhapsodia ez, mely csapong mint a tenger árja szép alak nélkül, de elragad magával, éppen mint a tenger árja, gondolatainál fogva. Bámuljuk benne a fonséges kivített s hiszszük, hogy ez alkotásban maga az örült szenvedély s világfájdalom nyílt meg. Garay t lyrai költeményeiben nem bámuljuk, amaz historiai ügyes művészt jelez, költőt nem annyira.

S valóban, a lyrai költemények a léleknek megszólalása, a szívnek hangja; önmagából, de nem csupán önmagáért létrehozott productum, melyben a költőnek egész egyénisége, lángesze nyilatkozik meg. Már az aesthetika, ezen az irodalom körében oly fontos elem maga is a lyrai költeményeket veszi fel a költő legszebb megnyilatkozásául. Szerinte minden költeménynek, még a drámának és regénynek is saját hangulata és értéke van, de ezek fölött kimagaslólag hangoztatja a lyrai költeménynek becsét: „A költészeti formák közül — mondja — mindenestire a lyrai az, melyben a subjectivitas is önálló s határozott kifejezést nyer, a dalban már kevésbé; de az ódában és elégiában ujra, mert ezek a gondolati érzelem költői egyesülései.*

S talán a lyrai költeményfajnak azért is van — leszámítva az általános formai szabványokat — oly magasba fölvihető tere, csapongása, mert tárgya nagy, mert tárgya maga az érzelem roppant birodalma, maga a szív szava. S a szív tenger, mely kimeríthetetlen, élet, melybe a költő egyénisége is be van szöve:

A költő

Az istenség szent levele,
Melyet leküld magas kegyében
Hozzátok, gyarló emberek,
A melybe örök igazságit
Saját kezével írja meg.

Lehet-e ennél szebbet, költőibbet képzelniünk? A költő az istenség remeke, melynek hivatása az örök igazságot megtestesíteni. Tárnya a lélek, mely ha teljes tisztaságában nyilatkozik meg, akkor valódi a költő. De az is igaz, hogy ennek az örök igazságnak kifejezői a természet által csak gyéren alkotnak; gyéren mert az istenség maga nyilatkozik bennök s képmása képviselőjére nem alkothat meg mindenkit, annál kevésbé korcsot. Fájdalom! hogy mégis sokan avatatlan kézzel látogatják meg érte

* V. ö. N é y : A gondolati elem a költészetben, pag. 84.

Apolló templomát s cseppet sem csodálkozunk, ha a Muzsa szelleme neheztelőleg fordul el ezektől.

Vajmi hamar meglehet azt tudni, hogy ki a hivatott költő, mert ennek lángja, teremtése s eszméinek rendezése a lelkület alapos megismerésére utalja az olvasót, a jónak méltányolni tudják s felfogni műbecsét, míg amazoknál a vajudva létrehozott egy költemény felvilágosítást nyújt arra, hogy ő is csak azért járja Pegasus vizeit, hogy felturkálhassa kristályszerű cseppjeit.

Elkoptatott szavak, fogják gondolni olvasóim s szinte látom, mint fog erre egy önérzetében megsértett füzfa poeta kegyetlen lamentációkban kitörni, átkozódni; de vétezzük magunkat azon elvvel, hogy az igazságnak kimondása, moráliter véve senki- nek sem okozhat bajt. Jó egy kicsit a hivatlan döngi- cselőket kiszellőztetni.

Óh, mert költőnek lenni nem kis feladat. Az nem megy úgy, mint az „egyszeregy“ gépies betanulása. Mert dacára annak, hogy a költészetnek tere világra nyúló s elemeit a végtelenből veheti, nem könnyű azt összeszedni oly könnyen, ha nincs meg valakiben a helyes alakító tehetség s ezzel párhuzamban a filozofiai rendszeresség. E költőnek kell kellő egyöntetű- ségben költővé tenni az embert; ezzel lehet csak valaki költővé, enélkül soha. Már a széplelkű Kőlcsey megmondá ezt, mi csak reflektálunk reá: „a való költészet és a filozofia komoly muzsája rokonszövetségben állanak. Mindenik magas emelkedésben lebeg az emberiség felett, pillantásait szüntelen arra fordítva. Két tolmácsa a léleknek, mely az állapotemberben isteni eredetet bizonyít. Boldog az, ki intéseiket érzeni és érteni megtanulható!“

Éppen az a baj, hogy ez intéseket s érzéseket megtanulni nem adatott mindenkinek. — Nem, mert nincs meg az ezt tápláló anyag: a lelkesedés s óhaj, megismerni azt. Az újabb kor költőinek — tisztelet a kivételeknek — legnagyobb hibája az, hogy lelkesedni nem tudnak s ebből kifolyólag ihletük sincs meg. Mert a lelkesedés, mely alapjában s kezdetben a naturalis és művészi dolgokhoz vonzódik csupán: kiterjed lassankint a lelkiekre is, ha t. i. erre jó eleve teremtve, vagy kiművelve van. Teremtve, mondtuk, mert hogy valakiből jó és hivatott költő váljék, arra teremtve kell lennie, de azért az iránt lelkesülni is tudjon. Nagyon értem én azért azt az ó classicus mondást, hogy: „o r a t o r f i t, p o e t a n a s c i t u r.“

(Vége köv.)

AZ ELSŐ SZERELMES LEVÉL.

— Rajz. —

Irta Dengi János.

Sok apró történetke van az ember életében, melynek visszagondolása mindig kedves perczeket szerez számára. Ki tagadná, hogy ez apró történetkének legkedvesebbjei közé tartozik első szerelmeskedésünk is? Egy mozzanat, egy picziny hervadó virág, egy véletlen pillantás . . . minden nagyfotosságúvá nővi ki magát talán csak azért, hogy később ezekre visszaemlékezvén, jóízűen mosolyogjunk e nagyfotosságú dolgok ártatlan csekélyégein. Hiába, minden kor meg-

követeli a magáét. Így voltam én is abban a korban, mely legfőbb boldogságának a lányka mosolyát tartja.

A sz . . . i gymnasium ötödik osztályába jártam. Költőiségre hajló lelküetem s az a körülmény, hogy eddig zárdában, a világtól s minden nemesebb élvezettől elzárva, nagyon is óhajtottam már a világgal megismerkedni: könnyen megfejtik, miért lettem oly hirtelen szerelmes a kis barna, pirosarczu, feketeszemű Rózába? Ő egyébiránt intézeti életem idejében is ismerősöm vala úgy távolról; — valahányszor iskolába mentünk, mindig ablakuk alatt haladtunk el magisterünk vezetése alatt. Róza ilyenkor rendszeren az ablakon volt s kedvtelve nézte az alatta párosával elhaladó ifju csapatot. Innen ismerém őt.

Az igazat megvallva, első látásra beleszerettem s akkor voltam legboldogabb, ha mellettük elhaladva, pár másodperczig gyönyörrel nézhettem föl igéző alakjára. Hejh, sok pecsenyembe és tésztámba is kerültek ezek a fölnézések! Mert tudni való dolog, hogy magisterünk, ha ilyen istentelen kihágáson rajtakapott, rögtön fölmentett a harmadik és negyedik tál ételtől. Mi volt nekem az a két tál étel, mikor életemet is szívesen odaadtam volna egy pillantásáért!

No de az ötödikben ételtem is megmaradt, gyönyörködhettem is benne, senkitől se kellett tartanom, mathesis professorom „bikáit“ kivéve, melyre mellestegen legyen mondva, éppen semmit se adtam. Nem volt az a nap, melyen iskola előtt és után ablaka előtt el ne sétáltam volna; egyszer s mindenkorra megállapított programmon reggel, délután, verőfényes nap, zivatar mitse változtatott, hiszen mindig mindent kárpótoltak az ő bűvös, fekete szemei, melyek oly kábitó fényrel ragyogtak reám az ablakfüggönyök redői közül, mint az éj gyémántfényű csillagmilliárdjai!

Egy szóval, oda voltam érte.

Hanem amíg az én barna Rózámért epedtem, megismertem a szőke Szidit is, ki a város ellenkező oldalán lakott s ki szépségben semmit se engedett Rózának. Pár nap múlva — hogy, hogy nem — bele is fülíg szerelmes lettem. A Róza ablaka alatt elvégzett séta után rendszerint erre vettem utamat s így a váro-t majd mindig megkerülve tértem haza. De ezzel még nem volt befejezve szerelmem napi programja. Vacsora után Rózáék előtt elhaladva a Szidi ablaka alá siettem, hogy a holdvilágnál elandalodva gyönyörködjem zongoraskáláiban. Sok-szor az esti tíz óra vetett végett szerelmes ábrándjaimnak.

Szerelmes voltam mindakettőbe anélkül, hogy valamelyikkel még egy szót is váltottam volna.

Szegény Miklós barátom is éppen így volt; szerette mindakettőt s velem együtt fáradott mindakettőért, a szóváltás s pláne a vizontszerelmem legkisebb reménye nélkül.

— Te, — mondám egy napon neki — én unni kezdem ez egyhangúságot. . .

— Én is. . .

— Eszerint, bármiként is, változtatni kell ügyünkön.

— Az ám, de hogyan?

— Hallgass meg. Két leány van, mi ketten vagyunk s mindketten szeretjük mindakettőt; így soha eredményre nem jutunk, bár meddig sétálunk és ácsorgunk is ablakuk alatt. Válaszszunk, te az egyiket, én a másikat s aztán mindegyikünk kizárólagosan választotta után vesse magát s addig ne nyugodjék, míg meg nem ismerkedik vele s vizontszerelmemre nem bírja.

(Vége köv.)

SZÖREJTVÉNY.

Vilmától.

*Ismered az iv nélkül
Lévő gyémánt hidat?
Mely kis, nagy folyókon ül,
Birja hátán holmidat.
Egy ősznek keze építé
Azt kevés napok alatt,
Munkások nélkül készíté,
De soha sem ér nyarat.
Mert az ősz alig távozik
Egy vidor gyerek jó elő
A hid tüstént romba dől.*

Megfejtési határidő szeptember hó 14.

A mindkét talányt helyesen megfejtők közül elsőnek kisorsolt egy érdekes új zeneművel fog jutalmaztatni.

A „Déliab” 20. számában közlött sakktalány értelme a következő:

*Csalóka fény a szerelem,
Váratlanul előterem.
Már a másik pillanatba
Nem látszik csak szürke hamva.
Égő tűz a költő lelke
Meleg, forró dal kél benne,
Jönnek napok, jönnek évek
Mégis forró lesz az ének.*

A számrejtvényé pedig ez: Királyi Pál képviselő sokáig éljen!

Helyesen megfejtve következő t. előfizetőink küldötték be: Buday Vilma, Wagner Róza, Babos Szidónia, Kubinyi Izabella, Opris Katinka, Urbán Mihály, Kem Nina.

VIDÉKI LEVELEZÉS.

Budapest, aug. 26-án.

Becses lapját olvasván látám, hogy az vidéki levelezéseket is tartalmaz, ennél fogva remélem, miszerint ezen soraimnak a szini világból tért enged — s ígéretemet — hogy ezental lapját többször is felkeresem, el nem utasítja? —

A nemzeti színház megnyitásának negyvenedik évfordulója a hó 22-én ünnepeltetett meg, s élnek még vagy hatan, kik az első előadásban részt vettek; úgy a nyugdíjban levő Lendvayné, Laborfalvy Róza (Jókainé) s a jelenlegi drámai igazgató Szigligeti Ede.

Egy új operának is nézünk elébe, melyet Erkel Ferencz zeneköltőnk befejezett a „N é v t e l e n h ő s ő k” című dalműnek, melyhez a szöveget Tóth Ede írta. A nemzeti színháznak voltak — s vannak elég vendégei — úgy p. u. Singer Teréz kisasszony e hó 21-én „Álarczos bál”-ban bevégezte hatásos vendég szereplését — s már fájdalom el is utazott — nem mintha — — — hanem mert valóban élvezet volt hallgatni a művésznőt, de vigasztal az, hogy a tavaszkor újra fog vendégszerepelni. Ernst Henrik is e hó 18-án Lotengrin czimszerepében bucsuzott el, s e nehéz szerepben tetszéssel találkozott, mert van izlése és kifejező éneké, s azért a közönség a hangfogyatkozásait könnyen elnézte. Elza szerepét Nagyné — Benza Ida gyönyörűen énekelte. Harmadik operai vendégünk Perrotti — ki is még e hó végeig fog énekelni. — A drámával Hetényiné — Komáromi Mari „Phaedra” néhez szerepében is bemutatta magát és tehetségét, mely szép jövőre biztat.

A budai szinkörben pedig végetértek az előadások. — Gerőfi társulata innen Kaposvárra ment. A budai szinkör idénye most is olyan volt, mint tavaly Temesváry alatt, a közönség nem kísérte figyelemmel. A szinkör távol van a pesti részekről, Budán pedig nem szokás színházba járni — s ennél fogva minden igazgatónak meg kell bukni, illetőleg ráfizetni. Most Isten velünk jövőre többet.

Félix.

Margita, aug. 25.

T. Szerkesztő ur! Kicsiny városunk a mult héten igen ünnepélyes színezettel birt, ugyanis az ujonan kinevezett főispán báró Dóry József ő méltósága szerencsételtetett látogatásával. Városunk intelligenciája mindent elkövetett, hogy a magas vendéget méltóan fogadhassa. — Ezen alkalomra egy diszebéd rendeztetett, melynél számos előkelő vendégek voltak jelen; a felköszöntések egymást érték, a főispán ő méltósága a király és királynéért emelt poharat, mi nagy lelkesedéssel fogadtatott. A vendéglő udvarán felállított szinkörben este diszeloadás tartatott, hol is Szegedy igazgatása alatt meglehetősen rendezett társulat, „Egy férj vétke” című vigjátékot adott elő. A szinkör meglehetősen tág és a körülményekhez képest elégséges volna, csak egy baj van, hogy fedetlen, és ha az ég csatornái megerednek, szépen szélyelkergeti az összegyűlt publikumot! Időjárásunk — leszámítva a sok jeget, mi az egész környéken kárt okozott: igen szép. — Becses engedelmevel, ha valami érdekes tárgy találja előadni magát városunkba, ismét fogok soraimmal alkalmatlanodni, addig is isten önnel. *

Mártonfy.

A szerkesztő üzenetei.

V. S. I. Kaptam, nemsokára viszonzom.

U. M. Most már másodszor küldték meg.

Gr. V. J. Köszönöm a fura képet! A többit nemkülönben.

Rudnyánszky. Majd irok neki; én otthon hagytam. Várom nem prózai leveled.

B. Vilma. Mihelyt terünk lesz.

M. Flóra. Köszönöm, nemsokára.

Reviczky. Amint látod.

Koroda. Hol vagy? Visszamentél már?

P. K. Magánlevelet irok.

A többiről jövőre.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Szilvássy László, egyike a legősmertebb fővárosi ügyvédeknek, a fővárosi bizottság tagja, a nemzeti színház ügyvéde, 45 éves korában. — Főkövy Pál, Szeged város alkaptánya s egyik legrégebb s legbuzgóbb tisztviselője. — Karlovszky Zsigmond, volt m. kir. táblai ügyvéd 69 éves korában Budapesten. — Madarassy János Szatmár város volt polgármestere. — Borbola Miklós, nagyváradi gör. kath. nagyprépost, ki harmincz évig a jogbölcsészetet is tanította a n.-váradai jogakademián, 97 éves korában. — Hegymeghy István, jótékony és közbecsülésben megőszült férfiú Nyiregyházán 75 éves korában. — Nagy Sámuel, N.-Enyed rendőrtanácsosa és a szabadság harcban honvéd, 75 éves korában. — Burghardt Ferencz, a fővárosi kapitányság volt tollnoka, kit a halál az orsz. tébolydában ért utól. — Ifj. Boosy Károly, okleveles gyógyszerész Helmecezen. —

* Mindenkor szívesen vesszük.

Szerk.

Graef Károly pénzügyminiszteri fogalmazó 31 éves korában. — Özv. Szentkatolnai Cseh Ferenczné, szül. Csuzy Apollónia, 92 éves korában Szatbmáron. — Paulinyé szül. Nozdoviczky Klementin, Sziciliának Cattakia városában, hová Hontmegyéből az olasz állami szolgálatban levő fiához ment lakni. — Leövey Sándor közoktatásügyi miniszteri titkár neje, szül. Hrabár Magdolna, 19 éves korában.

Tréfák és adomák.

Közli jegyzetei után: Gróf Csáky Alfonz.

— Tényleg megtörtént. Debreczenben e napokban három ismerős uri ember menván a Czepléd-utcán, találkoznak három juhász-suhanczczal, kik három szá máron lovagoltak; az egyik uri ember jó kedvében rákiált a három fattyura: „Hatan vagytok“ Hatan uram szólt a legifjabb, s erre megszoríták paripáikat, s midőn illő távolságban voltak, az egyik visszakiált: „Kend a hetedik“.

— Sully vallása. Midőn egyszer azt hallá IV. Henrik, hogy valamely protestans orvos áttért a katholicus hitre, azt mondá Sully miniszternek, aki protestans volt: „Kedves Sullym, a te vallásodnak nagyon betegnek kell lennie, mert lemondanak róla az orvosok.“

— Rövid sürgönyök. Igen elmések Katalin czárnő azon, csak néhány szóból álló valódi lakonikus levelei, melyekkel Suwarov hadvezérnek a szintén oly modorban irt győzelmi jelentéseire felelt. Ismail város elfoglalása után tudniillik Suwarov, ki akkoriban vezér őrnagy volt, csak ezenszavakat írta a császárnőnek: „Dicsőség Istennek és a császárnőnek! Ismail enyém, benne vagyok“; mire a császárnő röviden így felelt: „Köszönöm e hirt a hadvezéremnek,“ s miután Suwarov Prága elfoglalását csak ezen szavakkal jelenté be: „Hurrah Prága! Suwarov“, a császárnő szintén így röviden e szavakkal felelt neki: „Köszönöm tábornagy ur!“

— Jó természet. Az istenért, — így mond valaki Z. grófnak, a kinek tömérdek sok adóssága volt, — meg nem foghatom, miként alhatik ön annyi adósság mellett csak egy éjszaka is! — s azután miért nem? felel a gróf, hozzátevéen: áll ugyan önnek észrevétele olyanokra nézve, a kiket a visszafizetés gondja nyugtalanít; de én nekem adósságaim, s még kevésbé azok lerovása nem is jutnak eszembe.

— Két hatosért.

Sok jó szinpadi jelenetet nevetett már meg a közönség, de még mindig merülnek fel újak. — Vasárnap napon a „Szigetvári vértanúk“-at adták Szatbmáron. Igen fényes kiállítás volt rendezve. Az esesettekül helyezett városi hajduk közé hullott a rakéta, és midőn egynek a dolmányát már perzselni kezdte, fölugrik halottaitól és nagymérgesen söpörve kezével a szikrákat, hangosan kezd szavalni ilyeténképen:

„A fene égeti magát össze két hatosért.“

A gróf és a szobaleány.

A gróf szerelembe esett szobaleányával. — Terítettét! Kiált föl a gróf — edesebb a csókok, mint a grófnőé!

— Mondta azt már a vadász is, — jegyzé meg hirtelen a szobaleány.

Vegyések.

Rudolf trónörökös e hó 22-én e'utazott Bécsből az adriai tenger mellékre, tengerészeti tanulmányok végett Triesztből a „Miramare“ yachton Pólába rándul, hol 6 napig marad, a tengerészeti készséget megszemlélendő. Valószínűleg a tengerész-kaszinót is meglátogatja; 27-kén kirándulás lesz a „Prinz Eugen“ páncélos hajón; 30-án utazik el ugyancsak a „Miramarén“, s Dalmácia több pontját meglátogatja.

József főherczeg és családja az alsuthi kastélyban töltik a nyarat, s a nap nagy részén a gyönyörű kertben időznek. E kertet megszemlélni messze vidékről is kirándulnak Alsuthra, a látogatókat Jámbor Vilmos főkertész és inspector szivesen és előzékenyen fogadja, s azonnal ad melléjük vezetőt, ki a kertnek minden nevezetességeit megmutatja s annak különlegességeit megmagyarázza.

Lavasseur Emil, a kitűnő francia nemzetgazda, ki e statistikai kongresszuson a fővárosban is megfordult, az akadémia elnökéhez, kültaggá választatása alkalmából köszönő levelet intézett. A levél minden sorából meleg rokonszenv szól. „Büszke vagyok reá, — írja egy helyen, — hogy szivességök folytán ama tudós testület tagja vagyok, mely az önök nemzetében a tudományt képviseli és szép sikerrel műveli.“

A Petőfi carrarai márvány mellszobrára, melyet a kolozsvári muzeumnak szántak, a szükséges pénzösszeg már körülbelül együtt van. Eddig 1413 frt 17 kr, egy arany, egy rubel s öt negyed forintos gyűlt be. A mi még kell az 1500 frthoz, bizonyára rövid időn szintén együtt lesz. Mindazok, kiknél e célra összegek vannak, kéretnek, hogy azokat mielőbb beküldeni sziveskedjenek Törs Kálmán bizottsági pénztárnokhoz, az „Athe-neum“ épületében.

Ünnepély: Székesfehérváron a tóvárosi kaszinó olvasó-termében aug. 20-án leplezték le a megye egykori főjegyzőjének s a város köztisztelőben állott polgárának: néhai Fekete Jánosnak arczképét, diszes és válogatott közönség jelenlétében. Az ünnepély az ősz Boross Mihály, jeles népies írónk, nagyhatású emlékbeszédével vette kezdetét, mely a tevékeny férfi érdemeit sorolta föl. Utána Komócsy József olvasott föl alkalmi költeményt, Kovács Lajos mérnök pedig Tompától szavalta el az „Uj Simeont“. Az ünnepélyt a kör közgyűlése fejezte be.

A forgalomban levő aprópénzek. Érdekes tudni, hogy a forgalomban most létezik körülbelül 20 krajczáros 28.974,710 darab, 10 kros 52.740,564 darab, összesen 11.069,000 frt értékben. Az összes forgalomban levő aprópénz értéke 11.406,030 frtot tesz.

Az aggteleki barlang kutatásait b. Nyáry Jenő, Péchy Jenő, Thallóczy Lajos és Szukács f. hó 16-ika óta sikeresen folytatják. Számos palaeolith tárgyra találtak. Péchy és Thallóczy a bődöskői barlangnak eddig ismeretlen ágait fedezték fel. Nyáry és Péchy innen a bástai barlangok ásatására mennek.

Kiadói üzenet.

Tiszteletteljesen kérjük t. helybeli és vidéki előfizetőinket, hogy a hátralevő előfizetési pénzt kiadóhivatalunknak (Varga-utca, 2256. sz. a.) posta fordultával beküldeni kegyeskedjenek, miután a nyomdai és egyéb költségeket nekünk is pontosan fedeznünk kell.

Teljes számú példányokkal folyvást szolgálhatunk.